SERIA: BEZPIECZNA SZKOŁA / EDUKACJA JUTRA

NIE ZNASZ CAŁEJ HISTORII

Fakty, plotki i decyzje, które mają znaczenie.

DLA KLAS 7–8 | 45 MINUT | GOTOWY PAKIET

Gra analityczno-decyzyjna z fikcyjnymi materiałami: czat, relacje świadków, nowe informacje i dylematy. Nauczyciel otrzymuje kompletną instrukcję, podpowiedzi oraz osobny zestaw kart do druku.

To nie jest lekcja o odgadywaniu winnego

Nie prosimy młodzieży o prowadzenie śledztwa. Uczniowie ćwiczą rozróżnianie faktów i interpretacji, weryfikowanie własnej oceny, reagowanie na presję grupową oraz jasne zgłoszenie niepokojącej sytuacji dorosłemu.

KLUCZOWA ZASADA

Jeśli podejrzewamy realne zagrożenie, nie czekamy na komplet informacji. Oddalamy się w bezpieczne miejsce i niezwłocznie zawiadamiamy dorosłego. Materiały „dowodowe” w lekcji są wyłącznie fikcyjne.

Opracowanie dydaktyczne: Edukacja Jutra | Wersja 3.0 | Październik 2026

01 / SZYBKI START

45 minut, które da się poprowadzić bez improwizowania

Minuty	Etap	Co robią uczniowie
0–5	Otwarcie	Ustalają zasadę bezpieczeństwa i sposób pracy
5–11	Fikcyjny czat	Oddzielają „wiem” od „wydaje mi się”
11–22	Runda 1	Porównują relacje świadków i klasyfikują informacje
22–30	Runda 2	Otrzymują nowe dane i korygują ocenę
30–40	Dylematy	Wypracowują decyzje i sprawdzają ich skutki
40–45	Dwie wiadomości	Formułują zgłoszenie i odpowiedź na czat

Przygotuj w 10 minut

- Sprawdź szkolną procedurę zgłaszania zagrożeń, numer do sekretariatu/dyrekcji i sposób wezwania wsparcia.
- Wydrukuj A i kartę zespołu po jednej na grupę; B i C przygotuj na rundę 1; D, E i F trzymaj zakryte aż do rundy 2. Nie przygotowuj filmu: karta D zawiera wyłącznie jego fikcyjny opis.
- Wydrukuj 4 karty dylematów (1 karta dla każdej grupy lub grupy mogą wybierać); przygotuj minutnik i tablicę.
- Podziel klasę na zespoły 3–4-osobowe; bez rywalizacji na punkty i bez nagród za „odkrycie prawdy”.
- Wybierz miejsce/osobę do dyskretnej rozmowy z uczniem, gdy pojawi się osobista obawa lub realna informacja o zagrożeniu.

NIE UJAWNIAJ ZBYT WCZEŚNIE

Materiały D–F mają sens dopiero po pierwszej ocenie. Nie rozdaj całego pakietu na początku. Informacje można odsłaniać nawet z jednego egzemplarza wyświetlanego na ekranie.

Cele widoczne w pracy uczniów

Po lekcji uczeń potrafi: (1) oddzielić fakt od relacji i domysłu, (2) poprawić ocenę po nowych informacjach, (3) sformułować rzeczowe zgłoszenie, (4) odpowiedzieć na presję kolegów bez rozsyłania plotek.

02 / ZANIM ZACZNIESZ

Krótka ściąga merytoryczna dla nauczyciela

Fakt / ustalenie

To, co rzeczywiście wynika z materiału (np. „na czacie padło zdanie o przedmiocie”). Fakt wystąpienia wypowiedzi nie oznacza, że jej treść jest prawdziwa.

Relacja

To, co świadek mówi o swoim doświadczeniu. Zawiera obserwacje, ale może zawierać przypuszczenia, skróty i emocje.

Interpretacja

Wniosek na podstawie tego, co wiemy, np. „na pewno chciał kogoś przestraszyć". Może się zmienić po nowych danych.

Niepewność

Brak informacji to uczciwa odpowiedź. Niepewność nie oznacza obojętności wobec bezpieczeństwa.

Presja grupy

Nie zawsze jest groźbą. Może to być śmiech, kręcenie filmu, zachęcanie, oczekiwanie lojalności lub lęk przed wyśmianiem.

CO POWINNO BYĆ STAŁE MIMO NOWYCH DANYCH?

Nie rozstrzygamy w klasie, czym był przedmiot. Samo zapewnienie „to treningowy" nie jest potwierdzeniem bezpieczeństwa. Uczeń zgłasza obawę, a weryfikacją i interwencją zajmują się dorośli zgodnie z procedurami szkoły.

Trzy pytania prowadzącego

- „Skąd to wiemy? Z cytatu, obserwacji czy przypuszczenia?"
- „Czego jeszcze nie wiemy? Czy to przeszkadza w przekazaniu obawy dorosłemu?"
- „Co zrobisz, żeby nie zwiększyć ani ryzyka, ani niepotrzebnego zamieszania?"

NIE TRZEBA ZNAĆ SZCZEGÓŁÓW MEDIALNYCH SPRAW

Nie omawiaj sposobów używania noży, kategorii broni ani odpowiedzialności karnej w oderwaniu od faktów. To lekcja kompetencji społecznych i informacyjnych, nie analiza śledcza ani poradnictwo prawne.

03 / OTWARCIE 0–11 MIN

Zaczynamy od odpowiedzialności, nie od sensacji

0–5 MIN / REGUŁY GRY

01 **Powiedz wprost (1 min)** „Dziś przyjrzymy się fikcyjnemu zdarzeniu. Nie będziemy zgadywać, kto jest winny. Sprawdzimy, co robić, gdy wiadomości są niepełne, a reakcja ma znaczenie".

02 **Ustal granice (2 min)** Nie wymieniamy prawdziwych nazwisk ani historii z klasy. Można nie zabierać głosu. Jeśli ktoś ma realną informację o zagrożeniu, zgłasza ją dorosłemu poza publiczną dyskusją.

03 **Zapisz zasadę (2 min)** „W przypadku podejrzenia realnego zagrożenia: bezpieczeństwo → dorosły → bez samodzielnego sprawdzania i bez rozsyłania". Poproś o krótkie wyjaśnienie, dlaczego nie czekamy na stuprocentową pewność.

5–11 MIN / MATERIAŁ A: CZAT

01 **Pokaż A (1 min)** Rozdaj fikcyjny czat. Każdy czyta w ciszy; nie odgrywajcie wiadomości.

02 **Szybki wybór (2 min)** Każdy zapisuje: jedno zdanie, które na pewno pojawiło się na czacie, oraz jedną rzecz, której z czatu nie potrafi ustalić.

03 **W parach (2 min)** Pary porównują odpowiedzi i układają jedno neutralne, krótkie zdanie dla nauczyciela.

04 **Zbierz 2 głosy (1 min)** Zwróć uwagę na różnicę między „ktoś napisał, że…" a „wiemy, że…".

MODEL BEZPIECZNEGO ZGŁOSZENIA

„Na klasowym czacie pojawiła się informacja, że podczas przerwy uczeń pokazywał przedmiot przypominający nóż. Nie wiem, czym jest. Proszę sprawdzić tę sytuację zgodnie z zasadami szkoły".

04 / RUNDA 1: 11–22 MIN

Dwie relacje. Jedna sytuacja. Różne perspektywy

PRACA GRUPOWA / MATERIAŁY B + C

01 **Rozdaj role (1 min)** W każdym zespole: osoba pilnująca czasu, zapisująca, dbająca o wypowiedź wszystkich. Przy 3 osobach można łączyć role.

02 **Równoległa lektura (2 min)** Każda grupa czyta relacje B i C. Podkreśla innym kolorem obserwację i interpretację; kolor nie jest obowiązkowy.

03 **Uzupełnij kartę (4 min)** W tabeli „Na pewno wiemy / Ktoś twierdzi / Nie wiemy" zapiszcie co najmniej po dwie informacje. Cytat z relacji to fakt o wypowiedzi, nie automatycznie o rzeczywistości.

04 **Postaw hipotezę ostrożną (2 min)** Zespół układa zdanie: „Na podstawie materiałów możemy powiedzieć…, ale nie możemy rozstrzygnąć…".

05 **Wymieńcie się (2 min)** Dwa zespoły porównują jedno sporne sformułowanie. Czy ktoś dopowiedział to, czego tekst nie mówi?

Pytania, które wymagają myślenia

- Dlaczego świadek, który mówi prawdę, może nie znać całej historii?
- Czy zdanie „wszyscy się śmiali" mówi nam cokolwiek o samopoczuciu każdej osoby?
- Czy dwie relacje mogą być uczciwe, a mimo to różnić się szczegółami?

GDY GRUPA ZACZYNA OCENIAĆ UCZNIA

Zatrzymaj personalne oceny: „Rozmawiamy o zachowaniu i informacjach, nie diagnozujemy człowieka ani jego motywacji. Spróbuj przeformułować to zdanie bez słów: na pewno chciał…".

05 / RUNDA 2: 22–30 MIN

Nowe informacje, ale bez prostego rozgrzeszenia

STOPNIOWE ODSŁONIĘCIE / MATERIAŁY D, E, F

01 **Odsłoń D (1 min)** Przeczytaj opis 6-sekundowego nagrania (bez samego nagrania i bez zdjęć przedmiotów). Zwróć uwagę: klip nie ma dźwięku i nie obejmuje całego zajścia.

02 **Odsłoń E (1 min)** Uczeń mówi, że był to egzemplarz treningowy i nie zamierzał nikogo straszyć. Zapytaj: „Czego się dowiadujemy o jego deklarowanym zamiarze, a czego nadal nie wiemy?".

03 **Odsłoń F (1 min)** Komunikat dorosłego: sytuacja jest sprawdzana, uczniowie nie powinni rozpowszechniać materiałów ani prowadzić własnej konfrontacji.

04 **Przepiszcie ocenę (3 min)** Na karcie zespołu uzupełnijcie: „Myśleliśmy…, teraz mamy informację…, nadal nie wiemy…, dlatego nasze bezpieczne działanie to…".

05 **Krótka konfrontacja argumentów (2 min)** Dwie grupy prezentują inne zdania; klasa sprawdza, czy opierają się na dowodach, a nie intuicji.

NAJWAŻNIEJSZY MOMENT

Nowe dane mogą zmienić ocenę intencji, ale nie unieważniają wcześniejszej potrzeby zgłoszenia. Uczeń nie musi dociekać, czy przedmiot jest ostry, treningowy albo legalny.

Zadaj jedno pytanie pogłębiające

„Czy można jednocześnie nie przypisywać komuś złych intencji i uznać, że jego decyzja była nieodpowiedzialna? Uzasadnij bez oskarżeń".

06 / DECYZJE: 30–40 MIN

Dylematy bez odpowiedzi „pod nauczyciela"

Każdy zespół losuje lub wybiera jeden z czterech dylematów. Każdy dotyczy innej presji: lojalności, publikacji, odwagi odmowy albo niepewności. Uczeń nie ma za zadanie rozstrzygać winy ani oceniać zagrożenia samodzielnie.

01 **Zdefiniuj problem (1 min)** Przeczytajcie kartę i nazwijcie presję, np. „nie chcę zawieść przyjaciela".

02 **Wybierz działanie (3 min)** Zaproponujcie 2 realistyczne reakcje i wybierzcie bezpieczniejszą. Zgłoszenie dorosłemu pozostaje niepodważalną częścią działania w razie zagrożenia.

03 **Sprawdźcie 4 filtry (2 min)** Czy to bezpieczne? Czy to należy do mojej roli? Czy nie powiększa plotki? Czy szanuje innych? Jeśli nie, poprawcie decyzję.

04 **Szybkie porównanie (4 min)** Każda grupa ma 30–40 sekund. Inny zespół dopowiada koszt decyzji lub wskazuje brakujący element, bez wyśmiewania.

Dylematy do wyboru

Nr	Presja	Sedno wyboru
01	Lojalność	Przyjaciel chce publicznej obrony, choć nie znasz wszystkich faktów.
02	Zasięgi	Filmik krąży po klasowych grupach. Ktoś oczekuje, że go prześlesz.
03	Grupa	Koledzy nazywają osobę zgłaszającą „konfidentem".
04	Niepewność	Jedna osoba bagatelizuje sprawę, a druga zgłasza niepokój.

NIE TRAKTUJ TEGO JAK TESTU ODWAGI

Unikaj pytań „kto z was miałby odwagę?". Uczniowie mają ćwiczyć język i decyzje, nie publicznie deklarować, co zrobiliby w niebezpiecznej sytuacji.

07 / DOMKNIĘCIE: 40–45 MIN

Dwie wiadomości zamiast morału

INDYWIDUALNA PRÓBA ZASTOSOWANIA

01 **Wiadomość do dorosłego (2 min)** Napisz 2–3 zdania: co zauważyłeś/aś lub co dotarło do ciebie, co jest niepewne i czego potrzebujesz. Bez nazwisk, jeśli nie są potrzebne w ćwiczeniu.

02 **Odpowiedź na klasowy czat (1 min)** Napisz jedno krótkie zdanie ograniczające rozsyłanie nagrania, bez wyśmiewania i bez zapewniania o bezpieczeństwie.

03 **Kontrola jakości (1 min)** Zaznacz: czy nie udaję, że wiem więcej, niż wiem? Czy wiadomość prowadzi do bezpiecznego działania?

04 **Zbierz kartki (1 min)** Po lekcji sprawdź, czy uczniowie proponują zgłoszenie, nie dochodzenie i nie rozsyłanie.

PRZYKŁADY (NIE DYKTUJ NA POCZĄTKU)

DO DOROSŁEGO: „Dostałam informację, że na przerwie pokazano przedmiot przypominający nóż. Nie widziałam go osobiście; wiem o wiadomościach i fragmencie nagrania. Proszę o sprawdzenie sprawy". NA CZAT: „Nie rozsyłajmy tego dalej. Jeśli ktoś ma informacje o zagrożeniu, niech przekaże je nauczycielowi".

Po czym poznasz efekt?

- Uczeń odróżnia „widziałem" od „ktoś napisał" i „wydaje mi się".
- Potrafi zmienić ocenę bez bagatelizowania możliwego zagrożenia.
- Proponuje konkretne, niekonfrontacyjne działanie; potrafi zareagować na presję grupy.

08 / ODPOWIEDZI NAUCZYCIELA

Klucz do materiałów: co można uzasadnić?

Materiał	Możemy ustalić	NIE możemy ustalić
A • czat	Padły określone wiadomości; ktoś napisał o przedmiocie.	Czy przedmiot rzeczywiście był nożem; co zaszło dokładnie.
B/C • relacje	Dwie osoby opisują różne fragmenty sytuacji.	Że jedna relacja obejmuje całość albo na pewno opisuje motyw.
D • klip	Opis wskazuje na krótki, niemy fragment.	Czym był przedmiot; co mówiono wcześniej i później.
E • uczeń	Uczeń deklaruje intencję i wersję treningową.	Czy ta deklaracja wystarcza do oceny bezpieczeństwa.
F • dorosły	Dorosły przyjął zgłoszenie i reaguje według procedury.	Ostatecznej oceny sytuacji oraz ewentualnych konsekwencji.

Typowe błędy i krótkie korekty

„Na pewno chciał postraszyć". „Co konkretnie pozwala to stwierdzić? Oddzielmy zamiar od skutku".

„To treningowy, więc bez znaczenia". „To jest deklaracja ucznia, a nie nasza ocena bezpieczeństwa".

„Kaja przesadziła, bo powiadomiła dorosłego". „Czy powiadomienie było przyczyną ryzyka, czy reakcją na obawę?"

„Wystarczy wejść na czat i zobaczyć film”. „Nie rozpowszechniamy go i nie prowadzimy własnego dochodzenia”.

09 / PRZEWODNIK PO TRUDNYCH MOMENTACH

Gdy klasa reaguje inaczej, niż się spodziewasz

„To konfidenctwo”.

„Rozumiem, że w grupie bywa to trudne. Jaka jest różnica między opowiadaniem na kogoś po to, by zaszkodzić, a informowaniem o możliwym zagrożeniu?”

„Wszyscy przecież wiedzą, co się stało”.

„Sprawdźmy, skąd to wiemy. Czy wiele identycznych wpisów to wiele niezależnych źródeł?”

„Nic się nie stało”.

„Dobrze, że nie ma informacji o obrażeniach. Czy obawa, zamieszanie i ryzyko też mają znaczenie?”

„Widziałem podobny film w naszej szkole”.

„Nie analizujemy publicznie prawdziwych osób. Jeśli to aktualne lub wymaga reakcji, powiedz mi teraz dyskretnie”.

„Przecież chłopak ma prawo do hobby”.

„Można mieć zainteresowania. Inne są zasady dotyczące tego, co przynosi się do szkoły i jak to wpływa na innych”.

„Ja bym sam sprawdził przedmiot”.

„Tego właśnie nie robimy. Ocena możliwego zagrożenia należy do odpowiedzialnych dorosłych”.

GDY UCZEŃ SIĘ ŚMIEJE LUB PROWOKUJE

Nie zawstydzaj go publicznie. Krótko przypomnij zasady rozmowy: „Nie oceniamy ludzi i nie żartujemy z cudzych obaw”. Jeśli prowokacja się utrzymuje, wróć do szkolnych zasad zachowania.

10 / BEZPIECZEŃSTWO

Jeżeli pojawi się prawdziwa informacja o zagrożeniu

NIE JEST TO ĆWICZENIE Z INTERWENCJI

Każdy sygnał o rzeczywistym, aktualnym zagrożeniu traktuj niezależnie od fikcyjnego scenariusza. Lekcja nie zastępuje procedur szkoły ani szkolenia kryzysowego.

01 **Zatrzymaj zadanie** Nie proś o publiczne szczegóły, nie oddawaj zgłoszenia pod ocenę klasy.

02 **Zadbaj o bezpieczeństwo** Zastosuj obowiązujące w placówce procedury; nie wysyłaj uczniów, by szukali przedmiotu, i nie żądaj jego pokazania.

03 **Przekaż informację** Niezwłocznie powiadom odpowiednie osoby w szkole; przy bezpośrednim zagrożeniu życia lub zdrowia wezwij służby pod numerem 112.

04 **Zatroszcz się o ucznia** Przeprowadź dyskretną rozmowę, skieruj do pedagoga/psychologa; nie obiecuj absolutnej poufności, jeśli trzeba uruchomić procedury.

Jak prowadzić temat bez straszenia?

- Nie wyświetlaj zdjęć sprawców, nagrań ataków, prawdziwej broni ani sensacyjnych nagłówków.
- Nie wykorzystuj inscenizacji z napastnikiem, scen odbierania przedmiotów ani symulacji paniki.
- Nie nazywaj uczestników fikcyjnej sytuacji „potencjalnymi sprawcami".
- Pozwól uczniowi nie wypowiadać się na forum. Zaproponuj możliwość porozmawiania po lekcji.

JEDNO WAŻNE ZDANIE

„Możesz nie wiedzieć, co dokładnie się wydarzyło, ale zawsze możesz poprosić dorosłego o pomoc. Nie musisz radzić sobie z tym samodzielnie".

11 / PRAKTYCZNE DOSTOSOWANIA

Gdy masz inną klasę albo mniej czasu

Sytuacja	Modyfikacja
Klasa cicha	45 sekund cichego zapisu, potem rozmowa w parach; prezentują pary, a nie pojedynczy uczniowie.
Grupa bardzo aktywna	Trzymaj zasadę: jedna wypowiedź → jeden dowód → jeden kontrargument. Wyznacz czas.
Uczniowie z trudnościami czytania	Odczytaj karty B–F na głos. Daj wybór: wpisanie hasła w tabelę albo wskazanie podkreślonego fragmentu.
30 minut	Start 4, czat 4, B/C 7, D–F 6, dylemat 5, dwie wiadomości 4 min.
60 minut	Dodaj porównanie: „Jak inaczej odebrali tę samą sytuację świadek, autor filmu i uczeń, który zobaczył tylko klip?".
Brak drukarki	Wyświetlaj materiały A–F kolejno; uczniowie robią 3-kolumnową tabelę w zeszycie.

Pytanie transferowe na kolejną lekcję

„W klasowej grupie pojawia się screen z rzekomą groźbą. Nie znasz kontekstu. Co zrobisz w ciągu pierwszej minuty, a czego nie zrobisz?". To pozwala sprawdzić transfer bez powielania fikcyjnej historii.

Przed publikacją i prowadzeniem

Uzupełnij lokalnie: komu zgłasza się obawy w danej szkole, jak skontaktować się z dyrekcją lub pedagogiem, jak wygląda ewakuacja/ochrona w razie bieżącego zagrożenia. Nie wpisujemy uniwersalnej procedury zastępującej lokalne zasady.

Źródła dla nauczyciela

MEN, „Bezpieczna szkoła. Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne…" (2020): https://www.gov.pl/web/edukacja/bezpieczenstwo-fizyczne-i-cyfrowe-uczniow--poradnik-men

Portal 112, „Co zgłaszać?": https://www.gov.pl/web/numer-alarmowy-112/co-zglaszac